

et non potius motus cœlestes propter generationes hominum, donec perfectus eorum numerus compleatur. Sunt ergo hæc conjecturæ et similes, valde infirmæ. Alii vero conjecturam sumunt, ex eo quod verisimile est, tanto tempore vel majori duraturum mundum post adventum Christi, quanto antea duravit. Sed hoc etiam est incertum, quia cum in lege gratiæ plures salventur quam antea, fieri potest ut brevis absolvatur prædestinatorum numerus. Alii ergo e contrario opinati sunt iudicii tempus non longe distare, quoniam multi ex signis illius, quæ in Evangelio prædicta sunt, partim impleta esse, partim continue impleri videntur, nimirum prædicationem Evangelii in universo orbe, seditiones, bella, perditos mores, et similia. Mihi tamen videtur nihil etiam in hoc esse temere affirmandum, ut recte monuit Beda, prædicto cap. 60, dicens: *Cunctis in communi suademus, ut sive quis ex Hebraica veritate, sive ex Septuaginta interpretum translatione, sive ex utrisque commixto opere codicibus, ut sibi visum fuerit, temporum cursum notaverit, sive prolixiora, sive breviora transacti sæculi tempora signaverit, aut signata repererit, nullatenus tamen ex hoc longiora, vel breviora quæ restant sæculi tempora putet, memor semper Dominicæ sententiæ: De die illa nemo scit. Ratio vero convincens esse videtur, quia imprimis prædestinatorum numerus, quantus sit, non solum ratione certa, sed neque probabili conjectura nobis constare potest. Quis ergo definire audeat an plures vel pauciores homines salvandi supersint, quam hactenus salvi facti sint? aut quo testimonio rationeve alteram partem definiat? Et sive numerus futurorum Sanctorum sit major quam præcedentium, sive minor, unde scire potest, quis eorum breviori vel longiori tempore absolvendus sit, cum contingat uno tempore esse plures justos, quam alio? Itaque, considerata primaria causa propter quam durat mundus, non potest a nobis cognosci an ejus finis longe vel prope absit. Aliunde vero ex signis datis de secundo adventu Domini nulla fere conjectura sufficiens ad ferendum iudicium sumi potest. Nam ea signa, quæ apparent impleta, sunt valde generalia et communia, et quæ fere in omni tempore in Ecclesia fuerunt, non vero illa propria et specialia, de quibus dixit Christus: *Cum videritis hæc omnia, scite tunc quia prope est in januis.* Quod apertius constabit inferius, cum de his signis agemus. Nunc autem sufficiens hujus rei argumentum est,*

quod propter hujusmodi signa fere ab initio nascentis Ecclesiæ orta est existimatio quod dies Domini instaret, quam licet Paulus omnino evellere conatus fuit, 2 ad Thessal. 2, semper tamen fuere, qui propinquum affirmarent esse adventum Domini, licet fortasse non tam proximum, sicut Thessalonicenses putabant. Quanquam de quodam Juda Catholico et illustri scriptore refert Hieronymus, de Script. Eccles., quod circa sua tempora futurum iudicium dixerit: *Quia magnitudo persecutionum præsentem mundi minabatur occasum.* Quem licet ipse reprehendat, idem tamen Hieron., Ep. 41 ad Ageruchiam de Monogam., easdem mundi clades elegantissime describens, pene in eadem descendit sententiam. Ac reliqui Patres propter hujusmodi causam fere semper monuerunt appropinquare diem iudicii, Tertull., lib. de Fuga in persecutione, c. 12: *Antichristo* (inquit) *jam instante*, quod perinde est. Et eodem modo loquitur Cyprian., ep. 58, et in ep. 56: *Scire debetis, ac pro certo credere et tenere, pressuram diem super caput esse cœpisse, et occasum sæculi, atque Antichristi tempora appropinquasse.* Rursum Ep. 63, in fin.: *Jam* (inquit) *secundus ejus adventus nobis appropinquat.* Basil., ep. 71, agens de persecutionibus quas Ecclesia suo tempore patiebatur: *Accessit* (inquit) *ad hæc animi mei disceptationes et ista cogitatio, an Ecclesias suas prorsus reliquit Dominus, an novissima hora est, et hoc pacto initium sumit defectio.* Chrysost., hom. 33 in Joann., versus finem, tractans verba illa Pauli ad Philipp.: *Dominus prope est*, ea de propinquitate secundi adventus exponit, quamvis fortasse melius ibi intelligatur Dominus esse prope, per præsentiam et auxilium. Addit vero: *Non longe a fine absumus, sed jam mundus properat: hoc bella, hoc afflictiones, hoc terræ motus, hoc extincta charitas significat.* Ambros., orat. in Satyrum fratrem, ante medium: *Raptus est, ne totius orbis excidia, mundi finem videret.* Gregor. item Magnus, lib. 4 Epistolar., c. 72, ep. 38, et hom. 1. in Evangel., late hoc prosequitur. Atque eodem modo fere locuti sunt posteriores Patres, Bernardus, serm. 6 in Psalm. 90, Vincentius, et alii insignes divini verbi concionatores. Ipso igitur longo rerum experimento constat, hæc signa insufficientia esse ad iudicandum de diei iudicii propinquitate. Nam eadem quæ nunc sunt, fuere ante mille annos, et tamen nondum iudicium advenit, nec certiora signa data sunt adventus Domini appropinquantis.

SECTIO I.

Utrum Antichristus sit certus aliquis ac determinatus homo.

Sancti vero ita locuti sunt, vel quia mala præsentia semper videntur majora, vel quia vehementius aut ipsi timebant, aut timorem immittere peccatoribus cupiebant, et semper vere dicere poterant iudicium Domini magis ac magis appropinquare; vel certe more Scripturæ loquebantur, considerando totum hujus vitæ tempus ut brevissimam moram, æternitati comparatum. Vel si aliqui fortasse ita simpliciter existimarunt, non satis experti fuerant, vel non animadverterunt eadem signa quæ ipsos movebant, multis antea seculis eodem modo contigisse.

DISPUTATIO LIV,

In sex sectiones distributa.

DE ANTICHRISTO.

Postquam ostensum est futurum esse aliquando secundum Christi adventum ad iudicium, antequam modum illius ac formam explanemus, dicendum est de iis rebus quæ proxime ipsum adventum antecedent, et in Scriptura nobis revelatæ sunt, tanquam certa illius adventus indicia. Inter quæ Antichristi persecutio sæpius atque diffusius prædicta est. De qua in hac disputatione dicemus, explicando primo quis et qualis futurus Antichristus sit, quæ deinde persecutio ejus, et quis tandem ipsius futurus sit exitus. Quia tamen (ut Iren. dixit, l. 4, c. 43) prophetiæ, donec impleantur, obscurissimæ sunt, hinc factum est ut tota hæc materia de Antichristo perobscura sit, et in rebus multis incerta; et idcirco ea solum proferemus quæ in Scripturis sanctis, prout ab antiquis Patribus intellectæ sunt, fundamentum habent. Sunt autem in Veteri Testamento tria tantum loca in quibus ad litteram de Antichristo sermo est: Daniel. 7, 11 et 12; in Novo autem Testamento sex loca videntur esse potissima, Matt. 24, Marc. 13, Joan. 5, 2 Thessal. 2, 1 Joann. 2, Apoc. 13. In quibus locis videndi sunt omnes Patres, et ubicunque de die iudicii seu de secundo Christi adventu scribunt. Ex quibus varia loca indicavimus disp. præced., sect. ult., et ex recentioribus multa congerunt contra hæreticos hujus temporis Sanderus, lib. 8 de Visib. Monarch., et Bellarm., lib. 3 de Roman. Pontifice; Benedictus etiam Pererius, lib. 14 et 15 in Daniele.

1. *Vox Antichristi quid denotet.* — Primum omnium supponenda est significatio seu etymologia nominis *Antichristi*, quod in Scriptura solum reperitur apud Joan., et per illud evidenter denotat hominem iniquum, hostem Christi, atque in omnibus illi contrarium. Sic enim ait 1 Can., c. 2: *Filioli, novissima hora est, et sicut audistis quia Antichristus venit, nunc Antichristi multi facti sunt; et infra: Quis est mendax, nisi is qui negat quoniam Jesus est Christus, hic est Antichristus, qui negat Patrem et Filium; et c. 4: Omnis spiritus, qui solvit Jesum, ex Deo non est, et hic est Antichristus.* Et ep. 2: *Qui non confitetur Jesum Christum venisse in carne, hic est seductor et Antichristus.* Significat ergo hæc vox hominem Christo contrarium, et qui ejus fidem ac religionem evellere conatur. Et hoc sensu utuntur hac voce omnes Patres qui de Antichristo loquuntur, universaque Ecclesia, et ipsa græca compositio vocis hoc præ se fert, quia vox *ἀντι* oppositionem significat, ut notavit Damasc., 4 de Fide, c. 27, dicens: *Veniet, non pro Christo, sed adversus Christum, quæ etiam de causa Antichristus dicitur; et Hieron., Epist. 151 ad Algasiam, quæst. 11, dicens: Ipse est enim universorum perditio, qui adversatur Christo, et ideo vocatur Antichristus.* Idem August., tract. 3 in 1 canon. Joan.

2. Ex hac ergo nominis etymologia, adjunctis prædictis testimoniis Joannis, existimarunt aliqui Antichristum non fore certam aliquam et determinatam personam, sed significare quemcumque hominem Christo contrarium, ut Julianum Apostatam, Mahometem, Arium, Lutherum, et similes. Quo sensu hæretici hujus temporis dicunt, Romanum Pontificem esse *Antichristum*, quamvis non sit unus determinatus homo, sed multi, qui in eadem sede sibi succedunt. Quorum mendacium evidentibus demonstrationibus convincunt auctores nuper citati; nobis autem non est in hoc immorandum. Constabit enim manifeste, ex iis quæ dicemus, nullam Antichristi notam seu proprietatem in Romanum Pontificem convenire.

3. Secunda sententia hic referri potest, nimirum Antichristum fore determinatam personam, non tamen hominem, sed ipsum dæmonem, vel fortasse dæmoniorum principem,

apparentem in forma humana, non vera, sed phantastica. Ita sensit Hippolyt., lib. de Consum. mundi. Alii vero dixerunt futurum esse dæmonem, simul tamen verum hominem, scilicet incarnatum dæmonem in vera humanitate. Quorum fundamentum non videtur fuisse aliud, nisi quia ea, quæ de Antichristo dicuntur, 2 ad Thessal. 2, et præsertim eximia illa superbia extollendi se supra omne quod dicitur Deus, et se ostentandi tanquam sit Deus, non potest de alio quam de ipso dæmone existimari. Hoc indicat Theodor., lib. 5 Divin. decret., cap. de Antichristo, dicens: *Ante adventum Domini veniet, humanam naturam subiens, hominibus perniciosus, Deique adversarius dæmon, et sicut olim hoc nomen, Deus, suffuratus, id sibi imposuit, ita Christi Domini appellatione usurpata omnes decipiet.* Citari etiam solet Ambros., 2 ad Thessal. 2, ubi dicit dæmonem sub Christi nomine tempore Antichristi conaturum homines adducere ad se adorandum. Et sunt qui existiment Hieron., Daniel. 7; et Bedam, Apocal. 13 indicare hanc sententiam. Nam reprobandes præcedentem, dicunt futurum esse hominem in quo Satanas habitaturus est corporaliter. Nam hoc dicendi genere solet vera incarnatio significari, juxta illud ad Coloss. 2: *In quo habitat plenitudo divinitatis corporaliter.*

Antichristus verus homo futurus. — Dicendum vero est primo, Antichristum futurum esse verum hominem. Existimo esse assertionem certam de fide. Primo, ex 2 ad Thessal. 2: *Nisi venerit discessio primum, et revelatus fuerit homo peccati.* Ubi ex sententia omnium sermo est de Antichristo, qui homo a Paulo appellatur; non posset autem ita simpliciter vocari, nisi esset verus homo. Et simili modo ponderat pro hac veritate Hieronymus illa verba Daniel. 7: *Et ecce oculi quasi oculi hominis erant in cornu isto, et os loquens ingentia,* ubi est sermo de Antichristo, qui dicitur futurus homo, oculos et os habens. Et confirmatur ex verbis Christi, Joann., 5: *Ego veni in nomine Patris mei, et non accepistis me; si alius venerit in nomine suo, illum accipietis.* Ubi illæ voces, *alius et illum,* evidenter alium hominem denotant; est autem ibi sermo de Antichristo, ut exponunt ibi Chrysost., et Cyrill., Damascen., et Hieron., supra citati. Iren., lib. 5, cap. 25; et Hilar., lib. 9 de Trinit., et lib. de Unitat. Patris et Filii; et Ambr., lib. de Spiritu Sancto, cap. 14; et Theodor., lib. Divinor. decret., cap. de Antichristo. Secundo, quia ita docent omnes Pa-

tres citati, et alii qui de Antichristo scribunt, et hic est universalis consensus Ecclesiæ. Tertio confirmari potest, quia mors supponit veram vitam; sed Antichristus vere morietur; ergo vivet etiam vera vita corporali hominis; erit ergo verus homo. Minor propositio constat ex Paulo, 2 ad Thessal. 2, dicente: *Tunc revelabitur ille iniquus, quem Dominus Jesus interficiet spiritu oris sui.* Interfectio enim veram mortem significat. Quod si quis fortasse contra hanc rationem objiciat, Antichristum non esse moriturum, ex Apoc. 19, ubi de bestia et pseudopropheta ejus dicitur: *Viri missi sunt hi duo in stagnum ignis ardentis,* respondetur primum, etiamsi hoc admittamus, eandem esse argumenti vim, quia vivere vita humana, de qua ibi est sermo, non convenit nisi vero homini. Deinde dicitur cum Bed., Anselm. et D. Thom., illos dici in Apocal. vivos detrudendos in infernum, non quia morituri non sunt, sed ut acerbitas penæ eorum significetur. Vel melius fortasse eos vivos terra absorbebit jussu Christi, et ideo dicuntur descendere vivi; tamen interficientur intra ipsam terram, antequam perveniant ad gehennam, sicut de Dathan et Abiron interpretatur Abulens., Numer. 16, quæst. 20. Atque huic simile argumentum est, quia humana origo et generatio non est nisi veri hominis; ostendemus autem in sequenti sectione ex sanctis Patribus, Antichristum ducturum originem ex Judæis; et (quod mirum est) ipsemet Hippolytus docet futurum ex tribu Dan, quod non potest consistere cum ejus sententia; nisi hoc intelligat solum secundum apparentiam, id est (hoc enim indicat) dæmonem formaturum in utero alicujus femine (quæ originem ducat ex tribu Dan) humanum corpus, non verum, sed apparens, atque ita nasciturum ex illa etiam phantastice, et secundum apparentiam, atque hoc modo dici de tribu Dan. Sed hoc alienum est a sensu omnium Patrum, et a veritate absolutæ locutionis.

5. Secundo dicendum est, Antichristum non solum futurum verum hominem, sed etiam veram humanam personam, propriam, et connaturalem humanitati; itaque non erit persona dæmonis incarnata. Hanc conclusionem docuit expresse Damasc., l. 4, c. 27, reprobans contrarium errorem: *Neque vero (inquit) quemadmodum Dominus humanitatem assumpsit, ita etiam diabolus homo efficietur (absit enim hoc); verum homo ex fornicatione parietur, atque omnem Sathane afflatum sus-*

cipiet. Deus etenim incredibilem quandam futuræ ipsius voluntatis perversitatem prænotens, diabolus in eo domicilium sibi constituere sinet. Et eodem sensu locuti sunt Hieron. et Beda. Neque enim oportet ut illud corporaliter eodem sensu acceperint, quo Paulus; sed usi sunt eo modo loquendi, ad explicandum eum esse futurum veluti proprium dæmonis domicilium. Atque ita etiam loquitur et luculeter exponit auctor lib. de Antichristo, inter opera August., tom. 9; neque Ambros. dissentit; et Theodor. in eodem modum pie explicandus est. Ratio vero est, quia imprimis probabilius est, fieri non posse ut creatum suppositum alteri naturæ hypostatice uniatur, ut in superiori tomo ostensum est. Deinde est certum, etiamsi hoc in se non implicet contradictionem, non tamen posse fieri virtute dæmonis. Deus autem cur efficeret tantum miraculum et supernaturalem unionem in persona dæmonis, cum illud ad nullum finem bonum ac Deo dignum conferre possit? Addo etiam neque ad pravos fines ipsius dæmonis, neque ad omnem malitiam quam in illum hominem effundet, aliquid conferre hujusmodi unionem. Quia etiamsi fingamus humanitatem unitam hypostatice Angelo, non haberet natura angelica majorem virtutem in voluntatem humanam; neque alio modo posset illam ad malum vel bonum inducere quam nunc possit, etiamsi in suppositis diversis existant; ergo quantacunque superbia vel malitia futura sit in illo homine, et quantumvis a dæmone sit decipiendus ac regendus, non est ea de causa necessaria hypostatice unio.

6. *Antichristi generatio et conceptio, qualis.* — Hinc etiam obiter intelligitur, Antichristum non esse hominem formandum virtute dæmonis absque humano semine ex sola virgine, seu femina (ut quidam commenti sunt, teste auctore lib. de Antichr., nomine Aug.), hoc enim erroneum est. Quia dæmon non habet virtutem ad formandum et organizandum verum humanum corpus, et hoc facere sine causis secundis est opus solius virtutis Dei, qui tantum in prima hominum creatione, et in Christi Domini conceptione ea usus est. Tribuere autem hoc miraculum Deo in generatione Antichristi, impium ac stultum est; tribuere autem illud dæmoni, erroneum est, quia est attribuere dæmoni divinam potestatem. Si quis autem diceret, Antichristum generandum esse a dæmone succubo et incubo, medio semine humano, diceret quidem rem

incertam, non tamen impossibilem neque erroneam.

7. *Antichristus singularis quidam homo, Christi hostis acerrimus.* — *Antichristi nomen.* — Dico tertio, Antichristum proprie et juxta primævam impositionem hujus vocis significare quemdam certum ac singularem hominem, insignem hostem et adversarium Christi. Est res certissima et de fide. Cujus sensum his verbis recte explicuit Damascen. sup.: *Omnis qui Filium Dei, ac Deum in carne venisse, ac Deum perfectum esse, atque hominem perfectum minime confitetur, Antichristus est. Caterum peculiari ac præcipuo modo Antichristus ille dicitur, qui sub mundi catastrophem venturus est.* Itaque, sicut Christus prius in lege promissus, certus ac singularis homo existit, quanquam secundum quandam participationem gratiæ, aut sacerdotalis vel regiæ unctionis, alii sint *Christi* appellati, ita quidam est singularis homo Christi hostis omnium acerrimus, quem *Antichristum* appellamus, et de quo totus hic sermo instituitur, qui secundum Domini adventum proxime antecedit, quamvis propter participationem vel similitudinem cum illo, alii etiam *Antichristi* dicantur. Et hoc modo explicata conclusio, est expressa in Scriptura sacra. Joann. 5: *Ego veni in nomine Patris mei, et non accepistis me; si alius venerit in nomine suo, illum accipietis.* Qui locus est probabilis propter auctoritatem Sanctorum (quos supra citavi); tamen per se sumptus, non videtur cogere, quia post Christum plures fuere, qui sua auctoritate se Christos finxerunt, et a Judæis recepti sunt, ut patet ex Josepho, lib. 2 de Bello Judaico, c. 6, alias 12, et lib. 20 Antiquit., c. 2, alias 4; et de Simone Mago legimus, Actor. 8, quod se Christum finxerit, et a multis Judæis receptus sit. Christi autem verba non ad unum tantum, sed ad hos omnes applicari possunt, ut non singulariter sed indefinite intelligantur. Sed prior expositio (ut dixi) est verior quia unus est quem Judæi expectant, et unus erit quem omnes tandem recipient. Nam illi alii, qui se Christos finxerunt, non sunt ab omnibus Judæis recepti; sed paucos quosdam deceperunt. Expressiora vero testimonia sunt 2 ad Thessal. 2: *Nisi venerit discessio primum, et revelatus fuerit homo peccati, filius perditionis;* et infra: *Tunc revelabitur ille iniquus, quem Dominus Jesus interficiet spiritu oris sui, cujus est adventus secundum operationem Satane, in omni virtute,* etc. Ubi evidenter est sermo de singulari persona, et ideo in

Græcis codicibus additur semper articulus quo denotatur singularis persona. Et idem colligere licet ex Danielis 7, 11 et 12, et Apoc. 13, ubi prædicatur quidam singularis rex futurus, qui destruet alia regna, et Sanctos Dei crudelissime persequetur: *Et extollet se supra omne quod dicitur Deus*; quas prophetias de Antichristo intelligunt omnes Patres supra citati, et non possunt de throno aliquo, vel hominum successione intelligi, sed de uno singulari homine. Dices: alia regna, quæ apud Daniele in quatuor bestiis, vel decem cornibus ostenduntur, non sunt singulares tantum personæ, sed monarchiæ, cum multorum regum successione; ergo idem dici poterit de Antichristo. Respondetur negando consequentiam, tum quia ibidem dicitur, regnum Antichristi cum ipso esse extinguendum (ut infra videbimus); tum etiam quia opera, quæ ibidem prædicuntur de Antichristo, non possunt nisi in unum singularem hominem convenire. Quæ omnia ex dicendis clarius constabunt. Et specialiter confirmari hoc potest ex loco Apocal. 13, ubi describuntur propriæ actiones et mores illius bestię, per quam Antichristus significatur, qui habiturus dicitur proprium ac peculiare nomen. His enim signis et notis solent indicari singulares et individuæ personæ. Non aperuit autem Joannes clare quod sit futurum proprium nomen illius hominis, sed in ænigmate illud proposuit dicens, in nomine ejus futurum numerum *sexcentorum sexaginta sex*, id est, nomen illius componendum esse ex litteris græcis (Joannes enim græce scripsit) quæ illum numerum contineant. Unde orta sunt varia judicia et divinationes illius nominis, quæ in prædictis auctoribus videri possunt. Mihi enim non placet in eis referendis immorari, quoniam verissimam censeo sententiam Iren., dicto lib. 5, nihil in hoc constanter affirmari posse. Quia multa excogitari possunt nomina, sicut a multis excogitata sunt, quorum litteræ numerum illum contineant. Eamque ob causam Spiritus Sanctus sub illo tantum ænigmate nomen proposuit, quia sciri noluit, donec prophetia esset impleta, quando id prodesse poterit ad ipsum Antichristum cognoscendum. Ultimo, Antichristus et ejus persecutio proposita sunt in Scriptura ut signum certum quod præcedere debet secundum Christi adventum, ut patet 2 ad Thessal. 2: *Rogamus vos ut non cito moveamini, neque terreamini, quasi instet dies Domini. Quia nisi venerit discessio primum, et revelatus fuerit homo pec-*

cati, etc. Sed si non esset Antichristus certus et determinatus homo, nullum esset hoc signum; ergo.

8. *Antichristi multi quomodo.* — Neque contra hoc obstat locus Joann., 1 Can., c. 4: *Omnis spiritus qui solvit Jesum, ex Deo non est, et hic est Antichristus*, et ideo cap. 2 dixerat multos esse Antichristos. Nam ibi Joannes utramque significationem hujus vocis ponit a Damasceno indicatam. Sic enim ait, cap. 2: *Audistis quia Antichristus venit*, ubi græce ponitur articulus δ , ut significet se loqui de singulari illo ac proprio Antichristo, qui ab initio Ecclesiæ prædici cœpit, et in hoc confirmat veritatem propositam. Deinde subjungit: *Nunc Antichristi multi facti sunt*, scilicet, secundum quamdam participationem et similitudinem in spiritu contradicendi Christo, et discedendi ab illo.

SECTIO II.

Utrum Antichristus jam venerit, aut quando, unde, et ex quo genere expectandus sit.

1. *Mahometes non fuit Antichristus.* — Qui non existimant Antichristum fore aliquam singularem personam, sed aliquod imperium et successionem hominum in illo regnantium, vel quemcunque insignem hostem Christi, facile existimant venisse Antichristum. Et ita sentiunt omnes hæretici hujus temporis, fingentes spirituale Romani Pontificis imperium esse regnum Antichristi. Ex iis vero qui certam aliquam personam designant, non defuerunt qui dicerent Antichristum jam venisse, et quidam dixerunt illum fuisse Neronem, ut notavit Hieron., Dan. 11; et Severus Sulpitius, lib. 2 Sacræ hist. Quæ opinio (ut Aug. notavit, 20 de Civit., c. 19) occasionem sumpsisse videtur ex verbis Pauli, 2 ad Thessal. 2, ubi loquens de Antichristo ait: *Nam mysterium jam operatur iniquitatis*, quod videtur propter Neronem dixisse, qui tunc Ecclesiam persequabatur; et tamen illum vocat *Antichristum*, qui jam operabatur; non posset autem operari, nisi jam existeret. Unde expressius Joann., 1 Can., c. 4, dixit: *Antichristus jam in mundo est*. Quod si inquiras quomodo Nero, qui jam fuit, persecuturus sit Ecclesiam in fine mundi, respondent, vel suscitandum esse, vel nondum esse mortuum. Ita refert August. supra: *Sed multum (inquit) mihi mira est hæc opinantium tanta præsumptio*. Quæ enim major temeritas excogitari potest, quam fingere iniquum ac

erudellem Ecclesiæ persecutorem divinitus ac miraculose vivum conservari, et revera mortem non subisse, quam omnes historiæ referunt? Aut vero damnatum jam hominem miraculose suscitandum esse ut iterum Ecclesiam divexet? Alii excogitarunt Mahometem fuisse Antichristum. Ita refert Clichtoveus, in Commentariis; Damasc., lib. 4, c. 27, qui non audet definire an falsa sit hæc opinio, et affert plures conjecturas quibus eam suadeat. Potissimæ sunt, quia Mahometes in doctrina et moribus, fuit valde dissimilis atque contrarius Christo. Quæ ratio valde infirma est, tum quia communis fere est multis hæreticis et apostatis, et non facile potest judicari ex omnibus qui hactenus Christo adversati sunt, quis fuerit illi maxime contrarius. Tum etiam quia ad ostendendum aliquem esse Antichristum, non satis est quod aliqua vel multa indicia, eorum quæ de Antichristo dicta sunt, in illum convenient, si multa alia deesse reperiantur. Sed inquit prædictum esse, Apoc. 13, Antichristum futurum anno 666 ab adventu Christi; Mahometes autem eo anno exortus est, et sectam suam disseminare cœpit. Respondetur assumptionem esse falsam, quia in Apoc. nihil prædicatur de anno in quo venturus est Antichristus; sed solum prædicatur numerus continendus in elementis nominis ejus. Deinde quod subimitur, etiam est incertum. Nam, licet constet Mahometanam sectam cœpisse post 600 ann. Dom., tamen non constat pervenisse ad 666 annum. Nam potius chronographi referunt 623 anno prædicare ac regnare cœpisse Mahometem, et ad summum 14 annis postea vixisse. Denique tempore Paschalis secundi (ut in actis ejus legitur), quidam Episcopus Florentinus ausus est affirmare, Antichristum ortum esse anno Christi millesimo, et coacto Concilio damnata fuit a Pontifice ejus sententia.

2. *Antichristus nondum venit.* — Dicendum igitur est primo, Antichristum proprie dictum, et quem singulariter Scripturæ prædicunt fore, nondum venisse seu regnasse. Hanc conclusionem existimo omnino certam, eamque doceant omnes Patres hactenus citati, qui de Antichristo scribunt, et quos statim indicabimus. Ejus vero probatio pendet ex multis quæ inferius dicenda sunt de aliis signis quæ diem judicii præcedent, qualia sunt eversio Romani imperii, prædicatio Evangelii in universo mundo, adventus Eliæ et Enoch, et alia signa, quæ in cœlo et in elementis fient, et de ordine horum signorum inter se. Et ideo, ne confundamus

ea quæ de singulis dicenda sunt, nunc solum probatur ex ordine regni Antichristi ad alia regna, et ex brevi duratione et extinctione personæ ac regni ejus, ac denique ex temporis brevitate, quæ intercedet inter ejus obitum et diem judicii. Primum declaratur ex c. 2 et 7 Daniel., ubi juxta ejusdem Prophetæ interpretationem, per quamdam statuam habentem caput aureum, pectus argenteum, ventrem æneum, et tibiae ferreas, significata sunt quatuor imperia Assyriorum, Persarum, Græcorum et Romanorum, quæ eodem ordine sibi successerunt, quæ etiam significantur c. 7 per quatuor bestias. Postea vero prædicatur Romanum imperium dividendum in decem regna, quæ c. 2 significantur per decem digitos quos statua habebat in tibiis, c. vero 7 per decem cornua, quæ ex quarta bestia adnascebantur, quæ sub eodem ænigmate prædicuntur Apoc. 13. Postmodum vero additur, post illa decem regna oriri aliud, quod per *cornu parvulum*, Dan. 7, significatur, et de eo dicitur, habiturum *os loquens ingentia*, et futurum majus cæteris, et facturum bellum adversus Sanctos, etc. Et ita Patres omnes per cornu illud Antichristum intelligunt, ut patet ex Hier. et Theodor. ibi; et Iren., dicto l. 5 Contra hæ., et Aug., 20 lib. de Civit., c. 23. Hinc ergo omnes colligunt, Antichristi regnum esse postremum inter omnia temporalia regna, seu monarchias mundi, et ita post illud non describitur in Daniele, neque in Apocalypsi, aliud temporale regnum quod illi succedat, sed judicium Dei, et æternum regnum Sanctorum. Colligunt præterea regnum Antichristi non esse futurum, donec imperium Romanum in plura regna sit divisum et extingatur. Ex iis ergo concluditur ratio. Hactenus imperium Romanum non est prorsus extinctum; nam, licet in plura regna sit divisum, adhuc tamen durat et nomen et dignitas Romani imperii. Rursus nondum extitit rex aliquis qui omnia illa regna, in quæ Romanum imperium divisum est, invaserit, sibi que subjecerit; signum ergo est Antichristi tyrannidem nondum incepisse. Hæc ratio pendet ex multis quæ postea dicturi sumus disput. 56, sect. 2, et ideo ut sit efficax, conjungenda est cum sequenti.

3. *Monarchiæ Antichristi duratio.* — Secundum argumentum sumptum est ex eo quod Antichristi regnum brevissimo tempore duraturum est. Ut enim colligitur ex Dan. 7 et 12, et ex Apoc. 11, 12 et 13, Antichristi suprema potestas ac monarchia [tantum per tres annos